

ЛЕВ БИКОВСЬКИЙ – ДОН КІХОТ УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛОЛОГІЇ

Стаття інформує про життя й наукову діяльність українського книгознавця, бібліографа, бібліотекознавця Л. Биковського (1895–1992). Це огляд виставки, присвяченої 115-й річниці від дня його народження, яка експонувалась у Музеї книги і друкарства України у квітні-травні 2010 року. На виставці були репрезентовані наукові праці Л. Биковського з книгознавства, бібліотекознавства, його спогади, мемуаристика тощо, показана його роль у формуванні українських наукових установ на еміграції.

Ключові слова: Л. Биковський, книгознавство, бібліографія, бібліотекознавство, інститут, спогади, мемуари, Національна бібліотека, Українська Вільна Академія Наук, книга, праця, історія, заснування, розвиток.

Mariya Hrynko. Lev Bykovsky, Don Quixote of Ukrainian book studies

The article provides information on life and academic activities of Ukrainian library scientist and bibliographer L. Bykovsky (1895-1992). This is in fact a report on the scholar's 115th anniversary exhibition which was on display in the Museum of books and book printing of Ukraine in April-May 2010. The exhibition confronted its attendees with L. Bykovsky's scholarly researches in book studies and library science, his reminiscences and memoirs, etc., and has shown his role in establishing Ukrainian scientific institutions in exile.

Key words: L. Bykovsky, book studies, bibliography, library science, institute, reminiscences, memoirs, the National Library of Ukraine, Ukrainian Free Academy of Sciences, book, work, history, foundation, development.

Виставка під такою назвою з нагоди 115-ї річниці від дня народження українського книгознавця, бібліографа, бібліотекознавця Лева Юстимовича Биковського експонувалась у Музеї книги і друкарства України у квітні-травні 2010 р. Його ім'я й діяльність у служінні українській книжці майже невідомі в сучасній Україні, хоча доробок цього подвижника складає понад 500 публікацій як окремими виданнями, так і науковими матеріалами в газетах, журналах, збірниках.

Лев Юстимович Биковський народився 10 (23) квітня 1895 р. в с. Вільховець на Звенигородщині (тепер Черкаська обл.) у родині лісничого. У 1905–1912 рр. навчався у звенигородській Комерційній школі, яку закінчив зі срібною медаллю. У 1912–1914 рр. навчався на металургійному відділі Петербурзького політехнічного інституту і брав участь у житті української громади, на громадських засадах виконував обов'язки бібліотекаря Українського студентського товариства в інституті і вже тоді долучився до “служби українській книжці” та українській книжній культурі, яку вважав основою національної культури. У 1914–1915 рр. студіював у Лісному інституті в Петрограді, де став заступником голови Української студентської громади. Під час Першої світової війни відбував військову службу десятником воєнно-дорожного відділу Міністерства внутрішніх справ (1915–1916), а наступні два роки працював інженерним техніком на Закавказькому російсько-турецькому фронті. Під час перебування у Трапезунді (Туреччина) став одним з організаторів Української Громади (1916–1918). На цей час припадає початок його журналістської діяльності. Перші публікації з'явилися у “Вістях Української Громади в місті Трапезунді” та “Українських вістях Закавказзя” (Тбілісі).

У січні 1918 р. Л. Биковський повернувся до Києва і прилучився до розбудови української держави, працював у Міністерстві закордонних справ УНР, видавничому товаристві “Друкарь”, Національній, а згодом Всенародній бібліотеці України (тепер НБУВ), де співпрацював з академіками С. Єфремовим, П. Тутковським, А. Кримським, проф. М. Грушевським та ін. У 1919 р. познайомився з Ю. Меженком – першим теоретиком наукової бібліографії в Україні. Саме під його впливом Л. Биковський став видатним українським книгознавцем і впродовж усього подальшого життя розвивав

традиції українського наукового книгознавства й бібліографії: “Під впливом Юрія Меженка я ближче зацікавився книгознавством, зокрема бібліографією та десятковою класифікацією. Працюючи вже практично в бібліотекарстві, я став студіювати увесь комплекс книгознавчих наук, захопившись ними до того, що віддався ним практично і теоретично впродовж усього свого дальшого життя. То був начебто мій черговий вищий щабель у службах українській книжці”.

Бурхливі революційні події того часу, постійна зміна влади в Києві не дали Левові Юстимовичу можливості стабільно працювати в бібліотеці. Він змушений був виїжджати додому на Звенигородщину, а від осені 1919 р. перебував у Кам'янці-Подільському, де навчався на історико-філологічному факультеті Українського державного університету й одночасно працював в університетській бібліотеці.

У 1920 р. працював у Всенародній бібліотеці України в Києві – до осені 1921 р., коли за дорученням Всеукраїнської Академії наук виїхав на Волинь для вивчення стану місцевих архівів і більше до Києва не повернувся. У 1921–1922 рр. проживав у Варшаві, навчався в університеті й водночас закінчив курс бібліотекознавства при Варшавській Публічній бібліотеці. Наприкінці 1922 р. переїхав до Чехословаччини і студіював на економічно-кооперативному факультеті Української Господарської Академії (УГА) в Подебрадах, який закінчив у 1927 р. за фахом інженера-економіста.

Від 1928 по 1944 рік Л. Биковський мешкав у Варшаві, де працював у Публічній бібліотеці, яку незабаром очолив. Водночас брав активну участь у діяльності українських наукових і культурних осередків. Він був одним з організаторів Українського Чорноморського інституту, а згодом сприяв створенню Українських Суходолового та Океанічного інститутів.

Від січня 1945 р. вчений перебував у Німеччині, у таборах Ді-Пі. Тут прилучився до розбудови Української Вільної Академії Наук (УВАН), де очолив книгознавчу комісію, перевидав низку книгознавчих праць. Серед них “Початки Національної бібліотеки Української метрополії (1918–1921)”, “Бібліотека Української Господарської Академії (1922–1947)” – обидві 1947 р.

Улітку 1948 р. прибуває до Нью-Йорка, стає членом управи новозаснованої УВАН у США. У 1954 р. разом із дружиною Марією переїжджає до Денвера (штат Колорадо), де працює в Публічній бібліотеці, стає засновником Денверської групи УВАН. 1964 р. став членом Українського Історичного товариства, співробітником новоствореного цим товариством журналу “Український історик”. У США Левко Юстимович продовжив дослідження в галузі українського книгознавства, видав такі ґрунтовні праці, як “Українські книгознавчі періодики, збірники першої половини ХХ ст.”, “У службах українській книжці”, “Книгарні-Бібліотеки-Академія” та ін.

1971 р. професорська рада економічного факультету Українського Техніко-Господарського Інституту (УТГІ) у США присвоїла Л. Биковському вчене звання доцента в галузі книгознавства.

11 січня 1992 р. Левка Биковського не стало.

Виставку побудували за тематичним принципом. Першим експонатом була дипломна робота, одна з найактуальніших праць Л. Биковського для нинішньої ситуації в Україні – “Чеськоморавська-Кольбен акційне товариство”. Навчаючись на економічно-кооперативному факультеті УГА, Л. Биковський проходив практику на підприємствах Чехословаччини. Вивчення діяльності одного з них, а саме Чеськоморавська-Кольбен акційного товариства, стало матеріалом дипломної роботи, яка була видана 1927 р. в Подебрадах у серії “Праці Семінару приватної економії УГА в Ч.С.Р.”. Автор детально описує діяльність підприємства, розкриває історію його виникнення й розвитку на всіх етапах економічного поступу, характеризуючи всі його підрозділи, організацію роботи, зокрема кількість робітників, виплату їм зарплати, соціальне опікування тощо. Окремий підрозділ складають дослідження рахівництва, статистики і звітності

підприємства. У висновках автор звертає увагу на те, що Чеськоморавська-Кольбен відіграє значну роль у чехізації господарсько-промислового життя країни, адже, маючи у своїх руках провідні підприємства майже всіх галузей промисловості, чехи змогли збудувати й утримувати власну державу. І в цьому полягає одне з головних значень розкриття діяльності “Чеськоморавської-Кольбен” для українців: подано наочний рецепт раціонального способу будівництва із середини, власними силами своєї національної держави. У мотто до цієї праці Л. Биковський зазначив: “Нація, поскільки вона справді нація, мусить проявити тенденцію запанувати над своїм життям в усіх його напрямках, тому проблема українського відродження в сучасній його стадії вже не питання етнографії, чи філософії, це проблема впершу економічна: чи українство зможе в найшвидшому часі перебрати у свої руки виробництво й обмін на Україні?...”

Найбільший підрозділ виставки склали праці з книгознавства й бібліографії. “На еміграції ревним пропагатором книгознавчої науки став інж. Лев Биковський, цей, свого роду Дон Кіхот української бібліології. Він раз по раз випускав друком чи циклостилєм свої книгознавчі видання, але довгий час він був цілком самітній у своїх змаганнях”, – писав В.Дорошенко. Центральне місце серед експонатів посіла укладена автором біо-бібліографія власних праць “У службах українській книжці”, що побачила світ 1972 р. в Денвері (США) з передмовою проф. Л. Винара. Видання з’явилося коштом дружини Марії, яка зробила своєю чоловікові своєрідний ювілейний подарунок, адже 1970 р. Л. Биковському виповнилося 75 літ. Автор розсилав її своїм друзям і соратникам і отримав від них відгуки на цю фундаментальну працю. Нагадаю один із них із листа проф. Ол. Ахрїмовича (Нью-Йорк): “...Дякую за фундаментальну бібліографію Ваших праць. Переглянув з великим зацікавленням. Добре, що Вам пощастило зберегти документацію. Це не тільки Ваш персональний архів – це документальний пам’ятник українського книгознавства і бібліотечної справи...”. Серед експонованих – видання 1933 р. Українського видавничого товариства у Варшаві “Книгознавство, бібліографія та бібліотекознавство”, яке містить програми кожної зі згаданих у назві дисциплін та літературу до них; “Замітки про книгознавство та книгоживання” – надруковано 1923 р. в Подєбрадах (Ч.С.Р.) у серії “Книгозбірня Українського Бібліографічного Мікроба”, ч. 2. Моттом до видання стали слова С. Єфремова: “Завоювати майбутність допоможе нам книжка і тільки книжка”. Видання охоплює всі ділянки науки книгознавства – його історію, завдання, систематизацію, книгопоширення, книгоописання, юридичний бік книгознавства, його стан у Росії, Україні, Польщі тощо. Ю. Меженко у своїй рецензії на видання (опублікована в “Бібліологічних вістях”, 1923, ч. 4 – теж експонат виставки) констатував: “Треба з великим задоволенням зазначити появлення української книжки, присвяченої такому питанню, як книгознавство. Українська бібліологія не може похвалитися численною літературою. Окремих книжок дуже мало. Розвідок, що охоплювали б цілу бібліологічну дисципліну, зовсім нема, а є лише низка статтів, порозкиданих по різних журналах, газетах, збірниках. Тому-то з великою втіхою треба вітати появлення таких книжок, що за тему мають ціле книгознавство”.

У 1925 р. в Подєбрадах вийшла праця Л. Биковського “Український Науковий Інститут Книгознавства”, яка інформувала західного читача про історію, виникнення, організацію, завдання, видавничу справу, виставки тощо, які провадив інститут. Видання мало на меті поінформувати українські наукові кола за кордоном про його діяльність, зокрема про часопис “Бібліологічні вісті”, з яким співпрацював автор.

Хоч би в якій країні Л. Биковському довелося жити і працювати, чи в рідній Україні, чи Польщі, Чехословаччині – усюди він вивчає стан книгознавчої та

бібліологічної справи. Так, 1926 р. побачила світ його праця “Книжна справа в Чехословаччині”, яка містить інформацію про друкарство, книгарство, бібліографію та книгознавство в цій країні. Цікава й певною мірою унікальна праця “Туреччина: Біо-бібліографічні матеріали”, надрукована розмножувальним апаратом 1940 р. у Варшаві Українським Чорноморським Інститутом як видання ч. 2 (100 прим.). Вона містить бібліографію за темами: загальні твори; філософія та релігієзнавство; мовознавство; природознавство; мистецтво; письменство; історія та ін., видані як у Туреччині, так і за її межами. Експонувалась також праця одного з видатних європейських діячів у галузі книгознавства – чеського вченого Л.Я. Жівного “Нове завдання книгозбірень та інформаційні установи”, що вийшла накладом Українського видавничого товариства у Варшаві 1930 р. в перекладі Л. Биковського. Видання містить інформацію про публічні, парламентські, університетські бібліотеки, Міжнародний бібліографічний інститут у Брюсселі, Чеськословацький бібліографічний інститут тощо.

Не менш змістовний підрозділ виставки “Бібліотекознавство”, адже Лев Юстимович більшу частину свого життя пропрацював у бібліотеках різних країн світу. Ще 1919 р. у праці “Бібліотечна справа та книгорозповсюдження на Україні” він констатував: “Постала наука бібліотекознавство, вивчати котру необхідно кожному кутньому бібліотекареві. Від бібліотекаря вимагається здібність живої праці, любов до порядку, він повинен знати кілька мов, особливо закордонні, й бути енциклопедично освіченою людиною...”. Знайомство з бібліотекознавчими працями Л. Биковського показує, що він був саме таким фахівцем, своїм науковим аналізом осягнув діяльність кількох великих бібліотек. До таких праць належить “Національна бібліотека Української держави (1918–1921)”, видана 1922 р. Союзом Українських студентів-емігрантів у Польщі (Щипіорно), та її перевидання 1923 р. у Берліні в серії “Книгозбірня Українського бібліологічного мікроба”, ч. 1. Пізніше з’явилося ще одне видання під назвою “Початки Національної Бібліотеки Української Метрополії (1918–1921)” (Женева, 1947). У ній Л. Биковський наводить відомості про придбані бібліотекою приватні книгозбірні наукових і громадських діячів України, серед них бібліотеки проф. М. Яснопольського (2500 т.), акад. Д. Багалія, акад. В. Іконнікова (близько 25000 т.) та ін.

Як уже зазначалося, з осені 1919 р. до травня 1920 р. Л. Биковський перебував у Кам’янці-Подільському, де долучився до роботи в бібліотеці Державного українського університету, якою керував С. Сірополко. Велике враження на нього справив ректор університету проф. І. Огієнко – сильна, творча особистість, який, незважаючи на перевантаженість основною роботою, знаходив час постійно опікуватись і справами бібліотеки. Про це розповідає праця Л. Биковського “Бібліотека Кам’янець-Подільського Державного Українського Університету (Спомини)”, яка побачила світ 1949 р. у США й експонувалась на виставці.

Чехословацький період життя Л. Биковського позначився вивченням бібліотечної справи в цій країні. На виставці експонувалась праця “Бібліотечна справа в Чехословаччині 1924–1927”, видана в Подєбрадах 1928 р., де автор зробив аналіз стану бібліотекознавства, книгознавства в цій країні, охарактеризував видавничі і друкарські знаки, екслібриси, національні, фахові, громадські та шкільні бібліотеки, книгозбірні, бібліографію, каталогізацію тощо. Навчаючись в Українській господарській академії в Подєбрадах, Л. Биковський став одним із перших працівників її бібліотеки, а в 1947 р. видав своє дослідження “Бібліотека Української Господарської Академії (1922–1947)”, у якому показав період становлення бібліотеки та її подальшу долю після ліквідації Академії в кінці 1935 р. та про її наступницю – бібліотеку Українського техніко-господарського інституту в Подєбрадах, а пізніше в Регенсбурзі. Про становище варшавських бібліотек під час повстання 1944 р. розповів у книжці “Варшавські бібліотеки в серпні, вересні й жовтні 1944 р.” (Женева, 1947).

Важливу сторінку літературно-наукової спадщини Л. Биковського складають його спогади. Своє життя він описав у таких подробицях, яких годі шукати в документах. Серед експонованих на виставці – “Звенигородська комерційна школа: Спогади з 1905–1912 рр” (Вінніпег-Денвер, 1965); “Від Привороття до Трапезунду: Споми́ни (1895–1918)” (Мюнхен-Денвер, 1969); “Книгарні-Бібліотеки-Академія: Споми́ни (1918–1922)” (Мюнхен-Денвер, 1971); “Польське повстання у Варшаві 1944 року: Споми́ни очевидця” (Лондон, 1963); “З Генеральної Губернії до Ватергау: Споми́ни 1944–1945” (Денвер, 1973); “З Європи до Америки: Подорожні замітки 1946–1948” (Денвер, 1975) та ін. Спогади Л. Биковського були помічені й належно оцінені. Ось лише деякі з відгуків: “З приємністю прочитав Ваші книжки “На Кавказько-Турецькому фронті” та “Від Привороття до Трапезунду”. Багато, крім мистецької вартости матеріалів до історії і соціології нашого недавнього минулого” (з листа проф. В. Кубійовича від 31 грудня 1969 р.) або “Я що далі думаю, то все більше укріплююся в думці, що Ваші книжки-спогади – дуже вартісні й цікаві. Все з віддалення видніше. По цих книжках будуть мати уявлення майбутні про часи, які безповоротно минули...” (з листа Д. Гуменної від 21 квітня 1970 р.).

Суспільно значуща й мемуаристика Л. Биковського. На його життєвому шляху траплялося чимало гідних пошанування людей. Про багатьох із них він написав спогади, адже вважав, що “українська мемуаристика – одна з занедбаних ділянок гнобленої і чи не тому й відсталої культури нації. Мемуари – це документація дійсності епохи і подій подеколи великих, переломових, і разом... сповідь людини про себе, свій час і свою генерацію. Вже через це тільки мемуарний жанр майже неможливий в умовах поневолення країни і заборони її культури” (“На кавказько-турецькому фронті: Споми́ни 1916–1918”, Вінніпег-Денвер, 1968). І не лише про тих, кого особисто знав, писав Лев Юстимович. Він намагався залишити в пам’яті наступних поколінь відомості про видатних українців минулого. Здебільшого такі його розвідки друкувались у журналах “Визвольний шлях”, “Український історик” та ін. Серед представлених на виставці – “Апостол новітнього українства (Юрій Липа) [1900–1944]” (Женева, 1946); “Іван Шовгенів. 1874–1943: Біо-бібліографічні матеріали” (Женева, 1947); “Соломон Ізраїлевич Гольдельман (єврейсько-український політичний діяч, міністр УНР, викладач УГА). 1885–1974: Біо-бібліографічні матеріали” (Денвер–Єрусалим, 1976); “Михайло Олександрович Міллер (український вчений-археолог). 1883–1968: Біо-бібліографічні матеріали” (Мюнхен; Нью-Йорк, 1968); “Проблема Андрія А. Гончаренка (видатний український громадсько-політичний діяч у США)” (*Визвольний шлях*. – 1957, ч. 2); “Володимир Прокопович Тимошенко (український і американський вчений-економіст, викладач УГА)” (*Визвольний шлях*. – 1957, ч. 5); “Мої зустрічі з Сергієм Єфремовим” (*Український історик*. – 1976, ч. 1-4); “Наша співпраця: Ризики до портрету Любомира Винара” (*Український історик*. – 1981, ч. 1-4) та ін.

На окрему оцінку заслуговує діяльність Л. Биковського в організації українських наукових установ у еміграції. Його однодумець і соратник проф. О. Оглоблин зазначав: “...Він [Л. Биковський] виніс на чужину три коштовні речі – три скарби, які він зберіг потім на все своє трудне, трудяще і творче життя... любов і посвята до українського друку; <...> ідея українського простору, що для нього був скрізь, де тільки билося українське серце, лунало українське слово <...>, третій – найдорожчий скарб... його щире українське серце горить негасимим вогнем любови й відданости своїй вічній Батьківщині – Україні”. Ще 1940 р. він спільно з Ю. Липою, провідним українським публіцистом і громадським діячем, та проф. І. Шовгенівим заснував Український чорноморський інститут у Варшаві, у якому Л. Биковський став секретарем, а І. Шовгенів головою. Вони спільно опрацьовували чорноморську проблематику, де Україні відводили провідну роль

як одній із найбільших країн чорноморського регіону. “Відповідні студії, – писав у 1923 р. проф. Ст. Рудницький, – вказують, що в безпосередньому положенні України над Чорним морем, в обставині, що ціла половина чорноморських берегів належить до суцільної української території, лежить запура великої ролі України вже в найближчій будуччині...” (“Українська справа зі становища політичної географії” – Берлін, 1923). Згодом Лев Юстимович долучився до заснування Українського суходолового і Українського океанічного інститутів, де також секретарював. Під егідою всіх трьох наукових установ було видано низку публіцистичних праць і наукових розвідок цієї проблематики. Частина з них експонувалася під загальною назвою “Ідея українського простору”. Це праці Л. Биковського “Український Чорноморський інститут” (Мюнхен, 1970, написано до 30-ліття заснування інституту); “Шостиліття діяльності Українського Суходолового, Морського та Океанічного інститутів (1940–1946)” – (Женева, 1946); “Україна над Океаном” (Франкфурт, 1946); “Напрявні Всеукраїнської високошкільної політики” ([Варшава], 1943) та ін.

Переїхавши восени 1954 року з дружиною Марією до Денвера, Л. Биковський сприяв заснуванню Денверської групи Української Вільної Академії Наук (УВАН), був її науковим секретарем, долучився до проведення біля 100 наукових конференцій і засідань. Цей період життя й діяльності невтомного подвижника української справи також було відображено в експозиції виставки. У часописах і наукових збірниках друкувались виступи, повідомлення, доповіді Л. Биковського на різноманітні актуальні для українства теми. Серед них – “Перша документація української економічної літератури” – виголошено на черговому засіданні Денверської групи УВАН у США як доповнення до “Матеріалів до історії економічних дослідів на еміграції (1919–1964)” д-ра Б. Винара; “Етимологічний словник” – доповідь, виголошена 27.12.1969 р. // *Слово на сторожі* – 1970, ч. 7; “Вклад УВАН у США в Шевченкознавство (Бібліографічні підсумки за десятиріччя – 1950–1960 роки)” // *Визвольний шлях* – 1964, ч. 5; “Деякі проблеми української науки на заході ЗДА” // *Новий літопис* – 1965, ч. 14; “Рух спротиву серед молоді України” – скорочена доповідь про українських шістдесятників, виголошена на засіданні Денверської групи УВАН 10 грудня 1966 р. // *Визвольний шлях*, 1967, ч. 1; “20 літ науково-організаційних зусиль на заході ЗСА. 1954–1974” Денвер; Салт Лейк сіті, 1974) та ін.

Ще один важливий підрозділ виставки – рецензії Л. Биковського на значущі видання в українському книгознавстві, історичній та художній літературі, а також рецензії різних авторів на його праці. Надруковані вони в численних журналах і газетах українського зарубіжжя. Частина цих праць експонувалася на виставці. Це рецензія Л. Биковського на книжку М. Гуменюка “Українські бібліографи XIX – поч. XX ст.” – Харків, 1969 та рецензія І. Світа на спомини Л. Биковського “Від Привороття до Трапезунду”. Обидві вміщені в журналі “Український історик” (1970, ч. 4), у цьому ж журналі (ч. 4, 1969) було опубліковано дві рецензії Л. Биковського – на книжку В. Іваниса “Боротьба Кубані за незалежність” (Мюнхен, 1968) та на книжку української письменниці Л. Коваленко “Наша не своя земля” (Вінніпег, 1964–1968). Ще в одному числі “Українського історика” (1966, ч. 3-4) надруковано дві рецензії Л. Биковського – на книжку К. Паньківського “Роки німецької окупації” (Нью-Йорк; Торонто, 1965) та на “Польську українськознавчу мемуаристику”, уміщену у 3 томі “Pamiętnika Kijowskiego”, що вийшов у Лондоні 1966 р. Він написав передмову, а пізніше й рецензію на твір українського військового і громадського діяча, публіциста В. Проходи “Записки непокірливого”, який не тільки вартісний у мистецькому розумінні, а й як цінний документ доби показує історію формування національної свідомості українського народу на межі XIX–XX ст. Часопис “Самостійна Україна” також друкував рецензії Л. Биковського, серед них – “З приводу одної книжки” – на працю доктора Ю. Вассіяна “Одиниця й суспільність” – Торонто,

1957 (у ч. 9 за 1957 р.) та на працю А. Лебеда і Б. Яковлева “Транспортное значение гидротехнических сооружений СССР” – Мюнхен, 1954 – у ч. 8 за 1957 р. Як бачимо, коло зацікавлень Л. Биковського було надзвичайно широким. Він був не лише вченим книгознавцем, інженером-економістом, а й літературознавцем, організатором науки.

Ім'я Л. Биковського замовчувалось довгий час за радянської доби, з'явилося у публікаціях дослідників лише в незалежній Україні. Слід згадати відзначення 100-річчя від дня його народження Всеукраїнською науковою конференцією в Києві. Серед дослідників життя і творчості Л. Биковського в Україні – головний бібліограф Національної парламентської бібліотеки України Н. Казакова, яка першою зацікавилась постаттю Л. Биковського; вона – автор-укладач біобібліографічного нарису “Левко Устимович Биковський (1895–1992)”, що вийшов 1996 р. у Києві в серії “Видатні діячі української книги”, вип. 5 Національної Парламентської бібліотеки України; доктор історичних наук С. Білокінь; керівник Культурно-просвітницького центру Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського, кандидат історичних наук Н. Солонська; кандидат історичних наук, автор дисертації “Історико-культурологічна спадщина Лева Биковського” Ю. Секунова та ін. Рідна черкаська земля також пам'ятає свого талановитого уродженця. 1995 року, коли українська громадськість ушановувала 100-річчя від дня народження Л. Биковського, у його рідному селі Вільховцеу Звенигородського району було урочисто відкрито пам'ятний знак Л.Биковському у вигляді гранітної брили з мармуровою плитою, на якій викарбувано: “Тут стояв будинок, в якому провів дитячі та юнацькі роки відомий український публіцист і книгознавець Левко Устимович Биковський 1895–1992 рр.”. Фото цієї брили та мармурової плити, газета Звенигородщини “Шевченків край” від 19 червня 1996 р. з повідомленням про відкриття згаданого знаку “Таке довге повернення...” В. Хоменка та копія Постанови колегії управління культури Черкаської ОДА № 11/3 від 5 жовтня 1995 р. “Про вшанування пам'яті Л.У.Биковського” були представлені на виставці. Також експонувалася низка видань з публікаціями про Л. Биковського. Серед них – “Громадсько-культурницька діяльність Л. Биковського напередодні та в період першої світової війни” Ю. Секунової (Проблеми історії України: Факти, судження, пошуки: Зб. наук. праць. – К., 2003); її ж “Левко Биковський як дослідник української книжкової культури” (Бібліотечна планета. – 2002, ч. 2); стаття Г. Герасимової та Н. Казакової “Биковський Лев Юстимович” в “Енциклопедії сучасної України” (т. 2. – К., 2003) та ін. Уже після смерті Лева Юстимовича його дружина Марія листувалася зі Звенигородським краєзнавчим музеєм ім.Т.Г. Шевченка, посилала його праці, допомагала матеріально. На виставці експонувалася ксерокопія одного з перших листів пані Марії до музею від 3 березня 1994 р.

На виставці можна було побачити численні фото Л. Биковського різних періодів його життя, а також його батьків, дружини, друзів і соратників. Серед них унікальне фото Левка – учня Звенигородської комерційної школи, зроблене 1908 року. Також експонувалося сучасне фото будинку, в якому знаходилася Звенигородська комерційна школа (зараз тут розташована загальноосвітня школа № 3).

Загалом на виставці було показано 132 експонати з фондів Музею книги і друкарства України, Державної наукової архівної бібліотеки, Національної історичної бібліотеки України, Наукової бібліотеки ім. О. Ольжича, приватних колекцій Н. Казакової, Р. Коваля, Ю. Секунової.

Насамкінець хочу процитувати видатного українського історика, одного з ініціаторів заснування Українського історичного товариства, головного редактора журналу “Український історик” проф. Л. Винара, який довгий час співпрацював з Л. Биковським: “У своїй праці він був великим педантом і точно виконував усі зобов'язання. Крім того, Левко Биковський, незважаючи на скромні

матеріальні засоби, завжди закупував різні українські видання і вислав їх до різних країн Європи і Азії. Він розумів вагу друкованого українського слова і значення української книжкової культури. Також треба підкреслити основну рису характеру Левка Устимовича – його виняткову чесність у всіх ділах, в яких він брав участь, і повну відданість ідеї самостійності і незалежності Української держави”.

Отримано 23.07.2010 р.

м. Київ

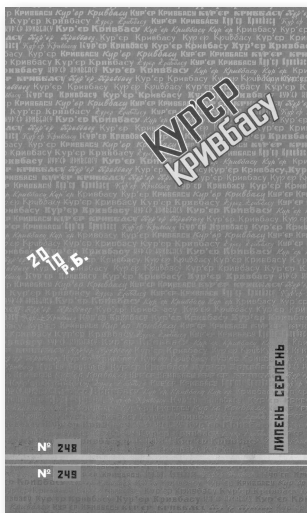
Наші презентації

Григорій Кочур. Література та переклад: Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю: У 2 т. / Упоряд. Андрій та Марія Кочури; передм. І.Дзюби, Р.Зорівчак; прим. М.Стріхи. – К.: Смолоскип, 2008. – Т. 1. – 610 с.

“Лише нині, завдяки цьому виданню, зможемо повніше уявити Григорія Кочура не тільки як блискучого перекладача поезії з десятка мов, але і як гуманітарія-енциклопедиста, і як перекладознавця й теоретика перекладацької справи, і як інтерпретатора явищ світової літератури” (І.Дзюба), як “українського інтелігента найвищої історичної проби, неймовірної загальної і філологічної культури, творця з унікальним естетичним відчуттям” (Р.Зорівчак).

Перший том (до 100-річчя від дня народження) – це перша спроба об'єднати матеріали, розпорошені по різних джерелах в Україні й поза нею та нещодавно знайдені в різних архівах. Видання здійснено за підтримки НТШ (Америка) із фонду ім. Івана та Єлизавети Хлопецьких і фундації “Спадщина” (Чикаго).

В. Л.

**КУР'ЄР КРИВБАСУ. –
2010. – №№ 248–249
(ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ).**

Проза: романи Бойчука “Щоденності схибнутого поета”, С. Жадана “Ворошиловград”, повість Андрусика “Вісім днів із життя бурундука”; поезія В. Базилевського, М. Григоріва, Б. Щавурського, О. Солов'я. В “Універсі” – твори Віктора де Грищенка, Дагнії Дрейка, Мері Олівер, Ю. Винничка (також його переклади оповідань Богуміла Грабала).

У “SCRIPTIBLE” – розмова з Олегом Лишегою, у рубриці О. Коцарева “Нові автори нового століття” – цикл віршів Тані-Марії Литвиною, рецензії на книжки В. Яручика, Андрея Стасюка (зб. “Фадо”), розвідка Д.Дроздовського про поезію С. Майданської та ін.

В. Л.